

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

زمان پذیرش نهایی: 99/10/15

شماره مجوز مجله: 80400

بررسی عوامل مؤثر بر جلوگیری از ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران

(مورد مطالعه: دیدگاه پاسداران پاسگاه مرزی کرمانشاه)

عبدالمطلب عبدالله ، ملیحه زارع

دانشیار گروه معارف اسلامی دانشگاه علامه طباطبایی

ارشد علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

چکیده

ترور جرمی است که در مواردی علیه بشریت محسوب می شود، وجدان بشریت را جریحه دار می کند، اخلاق به شدت آن را محکوم می کند و صاحبان ادیان، حکیمان، مصلحان و حقوق دانان بلکه هم وجدان های آزاد آن را اقدامی بی رحمانه می دانند. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی از نوع پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه می باشد. جامعه آماری پژوهش، پاسداران پاسگاه مرزی کرمانشاه بوده اند که 200 نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسشنامه ها به صورت تصادفی بین آنها توزیع شد. روایی سؤالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت، پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ 0.79 محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه از نرم افزار spss استفاده شده است. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف غیر نرمال بودن داده ها را نشان داد به همین جهت برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش از آزمون های ناپارامتریک کای اسپیرمن استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین عوامل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی و امنیتی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

واژگان کلیدی: گروه های تروریستی، نقاط مرزی ایران، کارکنان پاسگاه، نواحی مرزی کرمانشاه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مقدمه

امنیت ملی مهمترین اصل در ثبات سیاسی و استقلال یک کشور با یک واحد سیاسی است؛ زیرا بقای هر کشور، تمامیت ارضی و ثبات و استمرار حکومت آن بستگی به امنیت ملی آن کشور دارد. اهمیت این موضوع به حدی است که برخی امنیت ملی را پیش شرط تأمین سایر اهداف ملی می دانند (ذوالفقاری و عمرانی، 1396: 172). امروزه فعالیت های تروریستی و اقدام های خرابکارانه گروه های تروریست که در کشورهای مختلف اتفاق می افتد، صحنه تلخی از رفتارهای انسانی است که ضمن قربانی شدن عده ای از انسان های بی گناه در آن، خسارت های جبران ناپذیری به دولت ها و ملت ها وارد می کند (آون، 2015: 25). هدف گروه های تروریستی استفاده از خشونت در راستای منافع و مقاصد سیاسی است تا به شیوه های مختلف امنیت مردم و کشور را به مخاطره اندازد. علاوه بر این، فعالیت های تروریستی با ایجاد ناامنی و احساس ناامنی عمومی اقتدار دولت را در اذهان عمومی خدشه دار می سازد و در مقابل، گروه و سازمان انجام دهنده این عملیات را بازیگری مهم جلوه می دهد (پور موسوی و همکاران، 1389: 123). تروریسم یکی از پدیده های بحث انگیز قرن حاضر است پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به نقطه اوج خود رسید و ظرف مدت کوتاهی ضمن به چالش کشاندن روابط بین الملل، تقریباً همه ی محافل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی جهان را تحت تأثیر قرار داد (شاه محمدی و پورمنافی، 1395: 138). یکی از مسائلی که حول محور احساس امنیت عمومی مطرح می شود، موضوع تهدیدهایی است که منجر به ورود خدشه و زوال آن می گردد. امروزه یکی از عوامل اصلی که امنیت جمهوری اسلامی ایران را به خطر می اندازد. مسئله «تروریسم» می باشد. رشد پدیده تروریسم در سال های اخیر و مطرح شدن آن به عنوان تهدیدی برر علیه امنیت جمهوری اسلامی ایران از موضوعاتی است که بسیار جای توجه دارد و نظام جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با این تهدیدها نیازمند این می باشد که ابتدا به محیط شناسی این تهدیدها در سطح ملی بپردازد تا بدین وسیله احساس امنیت را در سطح جامعه برقرار نموده و آن را ارتقا بخشد؛ زیرا وضعیت نابسامان ناشی از تهدیدهای تروریستی سبب خدشدار شدن احساس امنیت عمومی می شود (قنبری و بیات، 1398: 159).

کشور ایران به دلیل واقع شدن در منطقه حساس خاورمیانه با تهدیدها، مخاطره ها، چالش ها و تحولات عمده ای در محیط امنیتی خود روبه رو است. واقعیت این است که محیط راهبردی ایران، از جمله امنیت ملی در معرض تهدیدهای تروریستی قرار دارد. به طوری که طی سال های اخیر بعضی از نقاط کشور خصوصاً مناطق مرزی، دست خوش حوادث و ناامنی های متعددی از سوی گروه های تروریستی بوده و باعث وارد شدن آسیب به نیروها و امکانات کشور گردیده است. البته در تحلیل گونه شناسانه باید گفت این گروه های تروریستی که در داخل شکل گرفته اند، بیشتر از آنکه با اختلافات قومی مذهبی شکل گرفته و با افکار انحرافی تحریک و تهییج شوند، با دخالت عوامل خارجی تقویت می گردند (قنبری و بیات، 1398: 160). با توجه به اینکه شهر کرمانشاه یکی از شهرهای مرزی کشور می باشد که سابقه ورود گروه های تروریستی در آن بیشتر است لذا محققین بر خود لازم دانسته اند که این شهر را به عنوان جامعه مورد مطالعه انتخاب کنند. لذا با توجه به آنچه که گفته شد سوال اصلی پژوهش به شرح زیر می باشد: عوامل مؤثر بر جلوگیری از ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران از دیدگاه پاسداران پاسگاه مرزی کرمانشگاه کدامند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

تروریسم همواره یکی از موضوعات تهدید کننده امنیت بشر بوده است. هر چند که در عصر حاضر، شاهد جنگ های فراگیر در جها نیستیم، اما حجم و گستره اقدامات تروریستی و قربانیان آن، کمتر از این جنگ میان دولت ها و ملت ها نیست (رضایی و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

حشتمی، 1395: 46). جمهوری اسلامی ایران یکی از کشورهایی است که پدیده تروریسم با امنیت ملی آن پیوند خورده و به شکل دوگانه از تروریسم آسیب دیده است. ایران از سویی جزء اصلی ترین قربانیان تروریسم در تاریخ استقلال خود به شمار می رود و از سوی دیگر در مواجهه با اتهام حمایت از تروریسم، بهای استقلال خود را می پردازد (امیری و همکاران، 1397: 159). بی گمان تهدیدها و اقدامات تروریستی در کشور جمهوری اسلامی ایران ریشه در جریان های سیاسی، مذهبی و قومی دارد. با نگاهی به تاریخ معاصر ایران در می یابیم که شش جریان در ایران فعال بوده که زمینه های تهدیدها و انجام اقدامات گروهک های تروریستی داخلی به شمار می روند. این جریان ها با توجه به عنصر ایدئولوژی و اعتقادات عبارت اند از: جریان مذهبی، جریان سلطنت طلب، جریان مارکسیستی، جریان ملی گرای لیبرال، جریان ترکیبی یا التقاطی و جریان روشن فکری (قنبری و بیات، 1398: 165).

اهداف پژوهش

- تعیین رابطه بین عوامل سیاسی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران.
- تعیین رابطه بین عوامل اقتصادی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران.
- تعیین رابطه بین عوامل اجتماعی – فرهنگی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران.
- تعیین رابطه بین عوامل امنیتی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش دارای ماهیتی توصیفی – تحلیلی و به صورت پیمایشی می باشد. گردآوری مطالب به کمک مطالعات اسنادی – کتابخانه ای و برداشت های میدانی از طریق ابزارهای مشاهده، تکمیل پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش پاسداران پاسگاه مرزی شهر کرمانشاه بودند. 200 نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسشنامه به صورت تصادفی بین آنها توزیع شد. در پژوهش حاضر از پرسشنامه محقق ساخت استفاده شده است. روایی سوالات پرسشنامه توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت، پایایی آن نیز با آزمون آلفای کرونباخ 0/79 محاسبه شد (جدول شماره 2). برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه، از نرم افزار SPSS استفاده شده است. آزمون کلموگروف – اسمیرنوف غیرنرمال بودن داد های پرسشنامه را نشان داد به همین جهت برای بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون ناپارامتریک اسپیرمن استفاده شده است.

جدول (1) مقدار آلفای کرونباخ

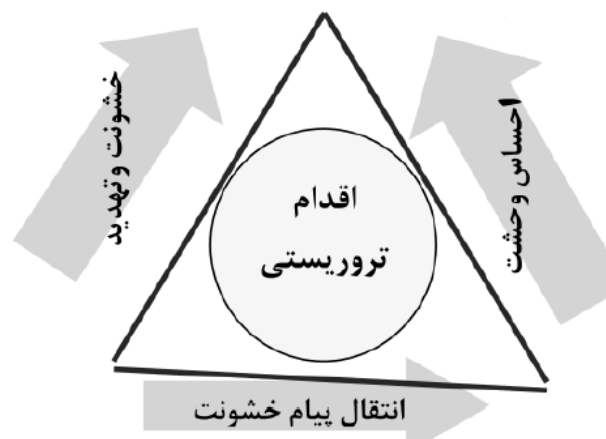
0.79	عوامل سیاسی
0.77	عوامل اقتصادی
0.78	عوامل اجتماعی – فرهنگی
0.78	عوامل امنیتی
0.79	کل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تروریسم

تروریسم اساساً پدیده‌ای سیاسی است. اما از سایر پدیده‌هایی که سیاسی هستند و در علم سیاست مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرند. از جمله پدیده‌های انقلاب، شورش، کودتا، راهزنی، جنگ، عملیات چریکی و امثال اینها، متفاوت است. با این حال تروریسم همراه با خشونت است و سعی دارد در جامعه ارعاب و ترس و وحشت ایجاد کند تا به اهداف سیاسی خود دست یابد. در تعریف تروریسم وحدت نظری وجود ندارد اما صاحب‌نظران در مورد یک ویژگی آن اتفاق نظر دارند و آن هم این است که تروریسم همیشه با خشونت و با تهدید به خشونت همراه است. تعریفی که وزارت دفاع ایالات متحده در سال 1990 از تروریسم ارائه داده است عبارت است از: «کاربرد غیرقانونی یا تهدید به کاربرد زور یا خشونت بر ضد افراد یا اموال برای مجبور یا مرعوب ساختن حکومت یا جوامع که اغلب به قصد دستیابی به اهداف سیاسی، مذهبی یا ایدئولوژیک صورت می‌گیرد» (فیرچی و ظهیری، 1387: 148). ادوارد میکولوس¹ (1989) تروریسم را استفاده از خشونت برای مقاصد سیاسی فرد یا گروه، خواه به طرفداری یا مخالفت با مقامات دولت موجود، هنگامی که این گونه اقدام‌ها به منظور اعمال نفوذ بر دیدگاه‌های گروه‌برگتری که وسیع‌تر از قربانیان مستقیم بوده و فراتر از مرزهای ملی رود می‌داند. در فرهنگ و دانشنامه علوم سیاسی ترور به کارهای خشونت‌آمیز و غیرقانونی حکومت‌ها برای سرکوبی مخالفان خود و ترساندن آنان و به عبارت دیگر به کشتار سیاسی اطلاق شده است (شاه محمدی و پورمنافی، 1395: 41).

شکل (1) مدل اقدام تروریستی (شاه محمدی و پورمنافی، 1395: 43).

گونه‌شناسی تروریسم

در پی کمین‌گروه‌های تروریستی در نقاط مرزی و ورود این گروه‌ها از کشورهای همسایه چون پاکستان، عراق، ترکیه و افغانستان به شهرهای مرزی ارتباط مستقیمی بین شهرهای مرزی و ورود گروه‌های تروریستی به کشور وجود دارد. تاکنون

¹Mickolus

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

بیشتر تحرکات اشرا و گروه های تروریستی از ناحیه شهر های مرزی کشور بوده است. بنابراین مسئولان امنیتی و مرزی باید موضع روشنی در خصوص این گونه اقدامات تروریست ها در شهرهای مرزی باشند. آنچه مسلم است این است که ایران به خاطر تعلق ها و بی عملی های کشورهای همسایه چون پاکستان مورد حمله گروه های تروریستی قرار گرفته است. پدیده تروریسم بر اساس حوزه جغرافیایی به دودسته داخلی و بین المللی و بر مبنای عملکرد به پنج گونه زیردسته بندی می شود:

- 1- سایبر تروریسم
- 2- تروریسم هسته ای
- 3- تروریسم سیاسی
- 4- تروریسم سازمان یافته
- 5- بیوتروریسم (شاه محمدی و پورمنافی، 1395: 43).

جدول (2) انواع و ابعاد تروریسم

تروریسم هسته ای	ابعاد و شیوه های تروریسم	تروریسم مواد مخدر	انواع تروریسم
تروریسم بیولوژیکی		تروریسم ملی گرا	
تروریسم شیمیایی		تروریسم سیاسی	
تروریسم کشاورزی		تروریسم دینی - مذهبی	
تروریسم جنایی		تروریسم تحت حمایت دولت ها	
تروریسم انتحاری		تروریسم دولتی	
		تروریسم آزاد	

منبع: (زرقانی و اعظمی، 1389: 74).

روش های مهار تروریسم

(الف) حقوقی: وضع قوانین ملی، صدور قطعنامه از سوی سازمان ها و مجامع بین المللی.

(ب) سیاسی: تعاملات سیاسی منطقه ای و بین المللی، اعمال محدودیت های کنسولی و صدور بیانیه.

(ج) اقتصادی: رفع فقر، فراهم آوردن امکانات مناسب بهداشتی، تحریم.

(د) نظامی: انجام عملیات نظامی، بازداشت، اعمال محدودیت.

(ه) اطلاعاتی: آموزش همگانی و اطلاع رسانی، فرهنگ سازی

(ز) روش ترکیبی: استراتژی های آمریکا برای مبارزه با تروریسم روش ترکیبی است که عبارت اند از: 1- استراتژی گسترش دموکراسی و حقوق بشر 2- استراتژی مهار با ابعاد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی 3- استراتژی تهاجم فرهنگی و غلبه بر بنیادگرایی 4- استراتژی اقدامات پیش دستانه (شاه محمدی و پورمنافی، 1395: 43).

نمونه هایی از عملیات های گروه تروریستی داعش در ایران

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تلاش داعش جهت تصرف و سقوط دولت عراق با ناامن کردن مرزها و فراهم کردن زمینه قاجاق تسلیحات نظامی به داخل کشور و نیز پشتیبانی و اعزام گروه های تروریستی میت واند چالشی بزرگ را در پی داشته باشد. انگیزه و تلاش رهبران داعش برای انجام عملیات های تروریستی در ایران از اعلامیه های صادر شده از طرف آنها قابل فهم است. مهمترین اقدام در این زمینه در آذر ماه 1394 اتفاق افتاد که چهار عروسک بم بگذاری شده توسط زائران کربلا به ایران وارد شد که با آگاهی دستگاه های امنیتی این توطئه شناسایی و خنثی شد (ذوالفقاری و عمرانی، 1396: 180).

حملات خرداد ۱۳۹۶ تهران به حملات تروریستی داعش به ساختمان مجلس شورای اسلامی و حرم امام خمینی(ره) در ۱۷ خرداد 1396 (7 ژوئن 2017) دارد که در نتیجه آن 17 نفر شهید شدند و ۵ مهاجم نیز کشته و حدود ۵۲ نفر زخمی شدند. این حملات حدود ساعت ۱۰:۳۰ با حمله به ساختمان مجلس آغاز شد. گروه دوم حدود ساعت 10:40 وارد حرم امام خمینی(ره) شدند. این حملات نخستین حمله داعش در خاک ایران بود و اولین حمله تروریستی در تهران در بیش از یک دهه و نخستین حمله بزرگ در کشور ایران از زمان بم بگذاری ۱۳۸۹ در زاهدان محسوب می شود. در این عملیات نیروهای سپاه، ناجا و نیروهای امنیتی به مقابله با افراد مسلح که عضو داعش بودند، پرداختند. در فاصله چند روز بعد از این اقدام تروریستی سپاه پاسداران ایران برای انتقام این حملات در ۱۹ ژوئن 2017 مواضع ضع داعش در استان دیرالزور، واقع در شرق سوریه را هدف حمله موشکی قرار داد (ذوالفقاری و عمرانی، 1396: 180).

راهبرد سیاسی - دیپلماتیک

برای مقابله صحیح با تروریسم باید به پیام سیاسی آن توجه نمود. متأسفانه جامعه بین المللی هنوز نتوانسته است تعریف مورد وفاقی از تروریسم ارائه دهد. این ناکامی بیشتر علتی سیاسی و نه حقوقی دارد. دولت های سر خورده، ناتوان یا آن ها که قربانی جرایم اقتصادی و اجتماعی هستند یا از خود چنین چهره ای ترسیم می کنند از گردن نهادن بر تعریفی صرفاً شکلی یا مبتنی بر واقعیات از تروریسم سر باز می زنند (قربان نیا، 1383: 142). راهبرد سیاسی مهم و شیوه های موثر در برخورد و مقابله با تروریسم شامل شناخت ماهوی و علی تروریسم، تفکیک و تمایز میان تروریسم و مقاومت، احترام و رعایت حقوق بشر، رعایت حقوق بشردوستانه در فرایند مبارزه سیاسی با تروریسم مهم تلقی می شود. امروزه یکی از اساسی ترین خواسته ها و انتظارات قربانیان تروریسم، ملت ها و دولت های متاثر از تروریسم عبارتست از تعقیب، دستگیری و محاکمه عاملین اقدامات تروریستی. در این راهکار، مسئولین و سیاسیون مینا را برآن دارند که مشکلات را به وسیله یک استراتژی سیاسی، امنیتی رفع و رجوع کنند. یعنی مینا برآن است به واسطه مذاکره، توافق، تحریم کشور تروریسم، انجام تعهدات، و.. به صلح و حل و فصل مشکل بپردازند.

راهبرد اقتصادی - مالی

ضمن پذیرش اهمیت حیاتی گام برداشتن در جهت مبارزه با تامین مالی و اقتصادی تروریسم، گروه کاری اقدام مالی با توصیه های زیر موافقت کرده است. این توصیه ها اگر با ۴۰ توصیه پیشین گروه درباره پولشویی ترکیب شود، چاره جویی اصلی برای پیشگیری، کشف و توقف تامین مالی تروریسم و اقدامات تروریستی را فراهم می آورد. ظواهر عوامل اقتصادی با عملیات تروریستی مرتبط است، به گونه ای که وضعیت فقر، بیکاری، نبود عدالت اجتماعی، فساد، ساخت اسلحه و خرید و فروش آن، همه و همه، عواملی هستند که سبب شدند پدیده تروریسم به وجود آید و به طور قابل توجهی رشد کند. جرم انگاری تامین مالی تروریسم،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

لایحه مبارزه با تأمین مالی تروریسم و قانون مبارزه با پولشویی، از دیگر مستندات راهبرد اعمال مجازات قانونی مقابله با تروریسم در جمهوری اسلامی ایران محسوب می شود (افتخاری و شبستانی، 1390: 28).
راهبرد فرهنگی - اجتماعی

تروریسم به عنوان پدیده ای اجتماعی¹ که به جای نسبت داده شدن به افراد خاص به جمع اجتماع یا جامعه نسبت داده می شود و بدین لحاظ محصول زندگی جمعی انسان ها به حساب می آید (پناهی 1391: 28). حال که تروریسم معاصر بیش از هر زمان دیگر خاستگاه و ذات فرهنگی دارد و البته همین دلیل (تفاوت بین فرهنگ ها) فرایند رشد و پیشرفت تروریسم را تسهیل می کند تلاش برای مقابله با تروریسم بدون توجه به ریشه های فکری فرهنگی و مذهبی محکوم به شکست خواهد بود. از این رو هرگونه اقدام مقابله ای با تروریسم باید به درستی مولفه های فکری و فرهنگی تروریسم (و گروه تروریستی) را دریابد و سپس به رویارویی با آن بپردازد. به استناد آنچه بیان شد اساسی ترین اصولی ترین و اصلی ترین راهبرد در مقابله با تروریسم راهبرد فرهنگی است و ریشه کنی تروریسم با توجه به ریشه های مختلف گروه های تروریستی که از یک طرف توسط نهادهای امنیتی تاسیس و تقویت می شوند و از جانب دیگر ریشه در فقر و جهل دارد.

راهبرد امنیتی - دفاعی

در راهبردهای نظامی امنیتی هدف آن است که به وسیله جنگ و مبارزه مسلحانه با دشمن مبارزه کنیم. در واقع کشورها به واسطه سلاح سرد، بمب و موشک به مقابله با دشمن و تروریسم می پردازند. در راهبرد نظامی به عنوان اولین راهبرد دولت ها به دنبال نابودی تروریسم و ریشه های آن با استفاده از قدرت سخت هستند از جمله روش هایی که در این راهبرد به کار گرفته می شود راهبرد جنگ فراگیر و گسترده است.

پیشینه تحقیق

قنبری و بیات (1398)، پژوهشی با عنوان " محیط شناسی تهدیدهای تروریستی در سطح جمهوری اسلامی ایران " انجام دادند. محیط شناسی، تهدیدهای تروریستی جریان های افراطی و هم مرزی با کشورهای همسایه چه تأثیری بر احساس امنیت عمومی در سطح جمهوری اسلامی ایران می گذارند. صبوری پور و علی پور (1397)، پژوهشی با عنوان "پیشگیری از تروریسم از طریق مبارزه با تأمین منابع مالی " انجام دادند. با توجه به اساسی بودن نقش منابع مالی در وقوع تروریسم، این منابع نقش تعیین کننده ای در مبارزه با تروریسم ایفا می کنند و می توان با تنظیم تدابیر پیشگیرانه بر این رکن مهم، از طریق ایجاد مانع در مسیر تأمین مالی تروریستها، امر مهم پیشگیری و کاهش تروریسم را به طور موفقیت آمیزی انجام داد. لذا اقدامات پیشگیرانه در قالب تدابیر بانکی و غیربانکی و مقابله با تأمین مالی تروریسم به مقابله با تروریسم می انجامد. کوشا (1397)، پژوهشی با عنوان " پیشگیری و مقابله با حملات تروریستی «داعش» در حقوق بین الملل " انجام دادند. پژوهش حاضر با بهره مندی از روش تحقیق توصیفی- تحلیلی درصدد پاسخگویی به این پرسش است که نقش دولت ها و سازمان های بین المللی دولتی و غیردولتی به خصوص سازمان ملل متحد، سازمان عفو بین المللی و دیدبان حقوق بشر برای پیشگیری و مقابله با عملیات تروریستی «داعش» چیست؟ با توجه به اینکه «داعش» صلح و امنیت بین المللی، آزادی و حق حیات و روابط دوستانه را به خطر انداخته است، تابعان حقوق بین الملل می توانند از شورای امنیت بخواهند تا علاوه بر احراز نقض صلح و اتخاذ اقدام مقتضی طبق منشور، از دیوان کیفری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

بین‌المللی درخواست محاکمه جنایتکاران «داعش» را کنند. حسینی (1397)، پژوهشی با عنوان " مکانیزم مقابله با منابع مالی گروه‌های تروریستی در پرتو اسناد حقوق بین‌الملل (مطالعه موردی: داعش)" انجام دادند. یکی از مؤثرترین شیوه‌های مقابله با گروه‌های تروریستی، مبارزه با تأمین مالی و خشکاندن منابع مالی آن‌هاست. در این راستا، کشورها از طریق سازمان ملل متحد جهت ایجاد مکانیزم‌های مقابله با زنجیره تأمین منابع مالی گروه‌های تروریستی مبادرت به تدوین و تصویب اسناد بین‌المللی نموده‌اند. پژوهش حاضر با اذعان به موارد فوق در راستای پاسخ به این سوال‌ها تدوین گشته که چه اسناد لازم‌الاجرای بین‌المللی برای جلوگیری و مقابله با تأمین منابع مالی این گروه‌ها تصویب شده‌اند و مهمترین منابع تأمین مالی گروه تروریستی داعش کدامند؟ در تحقیق حاضر از میان اسناد مختلف، سه سند مهم بین‌المللی شامل: قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت (2001)، کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم (۱۹۹۹) و توصیه‌های گروه اقدام مالی (FATF) مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد به رغم وجود اسناد حقوقی بین‌المللی، گروه‌های تروریستی از شیوه‌های مختلفی همچون پول‌شویی، غارت اموال و دارایی‌ها، دستبرد به بانک‌ها، فروش غیرقانونی نفت، غارت موزه‌ها و آثار باستانی، فروش اشیاء عتیقه و قاچاق اعضای بدن برای تأمین منابع مالی خود استفاده کرده‌اند که موید این واقعیت است که اسناد حقوقی موجود آنچنان که باید و شاید نتوانسته‌اند مکانیزم لازم را برای قطع و خشکاندن منابع مالی گروه‌های تروریستی ایجاد نمایند. امیری و همکاران (1397)، پژوهشی با عنوان " نقش پلیس‌های تخصصی در مقابله با تروریسم (با تأکید بر نظریه‌ها)" انجام دادند. نتایج نشان داد که پلیس به عنوان یک نیروی حافظ صلح و امنیت، با رویکرد پلیس جامعه محور، و با مطالعه تاریخچه فعالیت‌های تروریستی انجام شده، ب‌ه‌کارگیری راهکارهای عمومی و تخصصی مبارزه با تروریسم، استفاده از توان پلی‌سهای تخصصی خود از جمله: پلیس اینترنتی، پلیس فتا، پلیس اطلاعات، پلیس مرزبانی، یگان ویژه و سازمان عقیدتی سیاسی، که هر کدام دارای دانش تخصصی لازم برای پیشگیری و مبارزه با تروریسم هستند، و بررسی آینده تروریسم و روش‌های مبارزه با تروریسم آینده، نقش مؤثری در مقابله با تروریسم ایفا می‌کند. حکیم زاده خوئی و عبدالهی (1396)، پژوهشی با عنوان " اقدامات بین‌المللی در پیشگیری و مقابله کیفی با تروریسم دریایی" انجام دادند. جامعه بین‌المللی توجه خود را بیش از گذشته بر امنیت دریایی معطوف ساخته و اقدامات بین‌المللی متعددی برای مقابله با هرگونه اقدام تروریستی در پهنه دریاها صورت گرفته که به دنبال ایجاد ساختاری منسجم برای مبارزه و مقابله با این اعمال در عرصه دریاها هستند. این مقاله با بررسی تحولات حقوقی رخ داده پس از حوادث 11 سپتامبر و جرم‌انگاری شمار بیشتری از اعمال تروریسم دریایی در کنوانسیون‌های بین‌المللی، استدلال می‌کند که صرف جرم‌انگاری اعمال مزبور کفایت نکرده و برای پیشگیری و مبارزه کیفی مؤثر با این نوع از تروریسم، شناسایی آن به عنوان یک «جنایت بین‌المللی» اجتناب‌ناپذیر است. شاه محمدی و پور منافی (1395)، پژوهشی با عنوان " تروریسم و اقدامات قانونی برای مهار آن" آن انجام دادند. به منظور پاسخ به سؤال مذکور، فرض ما بر این است که با توجه به پیامدهای منفی ناشی از اعمال راه کارهای سخت افزاری از قبیل به‌کارگیری ابزار نظامی در مبارزه با پدیده تروریسم و همچنین افزایش هزینه‌های آن، بهره‌گیری از شیوه‌های حقوقی مناسب‌ترین و مؤثرترین گزینه برای مهار و کنترل تروریسم می‌باشد. چرنوف هوانگ (2018)، پژوهشی با عنوان " مسیرهای تروریسم: درک ورود و پشتیبانی از تروریسم در آسیا" انجام داد. چگونه افراد به گروه‌های افراطی اسلامی پیوستند؟ چرا افراد از چنین گروه‌هایی حمایت می‌کنند؟ چه عواملی در تصمیم‌گیری برای پیوستن نقش دارند؟ مسیرهای ورود به گروه‌های افراطی اسلامی چیست؟ مقالاتی که در این شماره ویژه از پاکستان، بنگلادش، اندونزی و فیلیپین به دست آمده است، به این سؤالات مهم در زمینه کار میدانی اصلی، مجموعه داده‌های جدید و تحقیقات پیمایشی ملی در مقیاس بزرگ می‌پردازد. این مقالات به تجربیات و ادراک مردان و زنان، آسیایی‌های جنوبی و جنوب شرقی می‌پردازند که در اکثر ملل

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مسلمان و غیر مسلمان زندگی می کنند. در مجموع، آنها اهمیت پیوندهای اجتماعی و پیوندهای خویشاوندی، دوستی، روابط معلم دانش آموز و روابط آنلاین را در ایجاد یک حس قدرتمند در جامعه نشان می دهند که حس تعلق و تعهد نهایی را پرورش می دهد. ساندلر¹ (2015)، پژوهشی با عنوان "تروریسم و مبارزه با تروریسم: یک مرور کلی" انجام دادند. این مقاله با معرفی مفاهیم اساسی از جمله تروریسم داخلی، تروریسم فراملی، اقدامات دفاعی، اقدامات متقابل پیشگیرانه و جنگ چریکی آغاز می شود. در مرحله بعد، برخی از تمایزات استراتژیک اساسی بین اقدامات دفاعی و پیشگیرانه در مورد تروریسم فراملی صورت می گیرد که چندین کشور با یک گروه تروریستی مشترک روبرو شوند. این نگرانی های استراتژیک برای تروریسم داخلی از بین می رود زیرا یک دولت مرکزی قادر به بیرونی بودن بالقوه است.

فرضیه های پژوهش

- H1:** بین عوامل سیاسی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.
- H2:** بین عوامل اقتصادی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.
- H3:** بین عوامل اجتماعی – فرهنگی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.
- H4:** بین عوامل امنیتی و عدم ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

جدول (3) گویه های پرسشنامه

ابعاد	ردیف	گویه ها
عوامل سیاسی	1	حملات زمینی به مواضع داعش
	2	حملات بمباران هوایی مواضع
	3	همکاری با ائتلاف های بین الملل
	4	عقب راندن تروریست ها از مرزها
	5	جنگ های نیابتی
	6	اقدامات پیش دستانه و پیشگیرانه
	8	تصویب لایحه هایی برای مبارزه با تأمین مال تروریسم
	9	مسدود کردن حساب های گروه های تروریستی

¹-Sandler

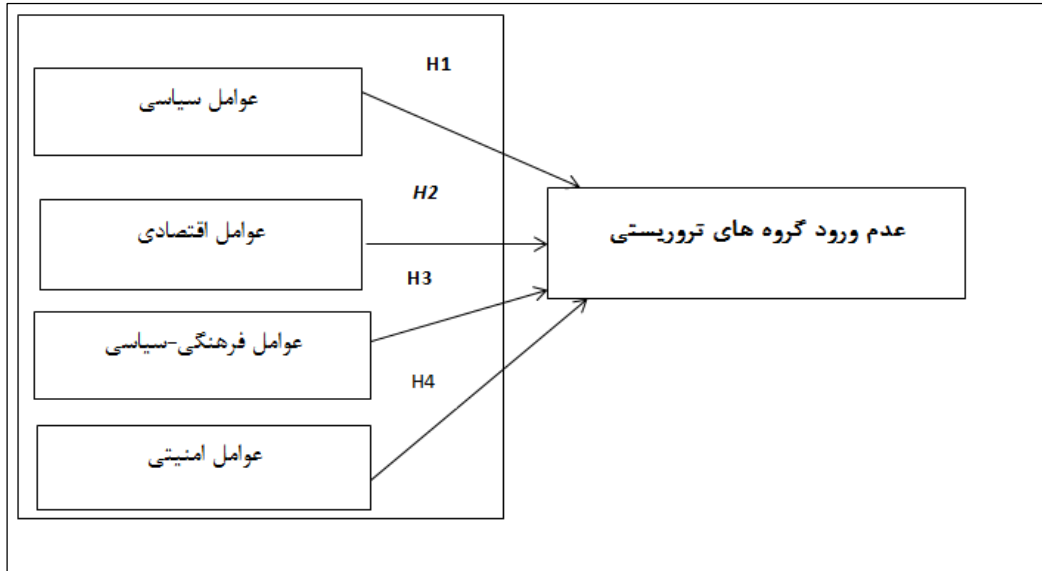
ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مبارزه با پول شویی	10	عوامل اقتصادی
شفاف سازی مبادلات مالی	11	
سرمایه گذاری در نقاط محروم و مرزی	12	
ایجاد ثبات اقتصادی	13	
تبلیغات رسانه ای علیه گروه های تروریستی	14	عوامل فرهنگی - اجتماعی
	15	
آگاه کردن مردم نسبت به خطرات عضویت	16	
برگزاری سخنرانی و همایش ها	17	
مقابله با فقر در نقاط مرزی و محروم	18	
افزایش سطح سواد در نقاط محروم	19	
مجازات افراد وابسته به گروه های تروریستی	20	عوامل امنیتی
اعزام نیرو به نقاط مرزی برای محافظت از مرزها	21	
بهبود فضای کسب و کار و اشتغال در نقاط مرزی	22	
استقرار تجهیزات نظامی در کنار مرزها	23	
خنثی کردن عملیات های انتحاری	24	
استفاده از هواپیما ها و پهبادی ها برای دستیابی به اطلاعات بیشتر در مورد گروه تروریستی داعشی	25	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

شکل (2) مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

تحلیل یافته ها

با توجه به جدول (4) آزمون کولموگروف اسمیرنوف غیر نرمال بودن داده های پژوهش را نشان داد بنابراین از آزمون ناپارامتریک اسپیرمن جهت بررسی فرضیه های پژوهش استفاده شده است.

جدول (4) آزمون کولموگروف اسمیرنوف، به منظور بررسی نرمال بودن متغیر های پژوهش

متغیر	تعداد	کلموگروف- اسمیرنوف	معنی داری (P)
عوامل سیاسی	384	2.296	0.000
عوامل اقتصادی	384	2.274	0.000
عوامل اجتماعی - فرهنگی	384	2.403	0.000
عوامل امنیتی	384	2.469	0.000

بررسی فرضیه های پژوهش

H1: بین عوامل سیاسی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

H0: بین عوامل سیاسی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار نیست.

جدول (5) مفروضات آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه اول

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نتیجه	سطح معنی داری	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن
همبستگی مثبت معنادار و رد H_0	0/001	0/871

با توجه به جدول (5) نتایج بدست آمده برای سطح معناداری بیانگر این است، که رابطه همبستگی بین دو متغیر عوامل سیاسی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران با ضریب 0/871 و $\text{sig}=0.001$ تایید شده و با سطح اطمینان 95 درصد مورد قبول است. به دلیل این که سطح معناداری در ضریب همبستگی کمتر از پنج درصد است، لذا رابطه مستقیم و معناداری بین دو متغیر عوامل سیاسی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران وجود دارد و در نتیجه فرض H_0 رد شده و فرض H_1 مورد تأیید است.

H1: بین عوامل اقتصادی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

H0: بین عوامل اقتصادی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار نیست.

جدول (6) مفروضات آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه دوم

نتیجه	سطح معنی داری	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن
همبستگی مثبت معنادار و رد H_0	0/003	0/799

با توجه به جدول (6) نتایج بدست آمده برای سطح معناداری بیانگر این است، که رابطه همبستگی بین دو متغیر عوامل اقتصادی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران با ضریب 0/799 و $\text{sig}=0.003$ تایید شده و با سطح اطمینان 95 درصد مورد قبول است. به دلیل این که سطح معناداری در ضریب همبستگی کمتر از پنج درصد است، لذا رابطه مستقیم و معناداری بین دو متغیر H_1 بین عوامل اقتصادی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران وجود دارد و در نتیجه فرض H_0 رد شده و فرض H_1 مورد تأیید است.

H1: بین عوامل اجتماعی - فرهنگی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

H0: بین عوامل اجتماعی - فرهنگی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار نیست.

جدول (7) مفروضات آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه سوم

نتیجه	سطح معنی داری	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن
همبستگی مثبت معنادار و رد H_0	0/000	0/634

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

با توجه به جدول (7) نتایج بدست آمده برای سطح معناداری بیانگر این است، که رابطه همبستگی بین دو متغیر عوامل اجتماعی - فرهنگی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/634$ و $\text{sig}=0.000$ تایید شده و با سطح اطمینان 95 درصد مورد قبول است. به دلیل این که سطح معناداری در ضریب همبستگی کمتر از پنج درصد است، لذا رابطه مستقیم و معناداری بین دو متغیر عوامل اجتماعی - فرهنگی و کاهش ورود گروه های تروریستی وجود دارد و در نتیجه فرض H_0 رد شده و فرض H_1 مورد تأیید است.

H1: بین عوامل امنیتی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار است.

H0: بین عوامل امنیتی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران رابطه معناداری برقرار نیست.

جدول (8) مفروضات آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه چهارم

نتیجه	سطح معنی داری	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن
همبستگی مثبت معنادار و رد H_0	0/000	0/899

با توجه به جدول (8) نتایج بدست آمده برای سطح معناداری بیانگر این است، که رابطه همبستگی بین دو عوامل امنیتی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/899$ و $\text{sig}=0.000$ تایید شده و با سطح اطمینان 95 درصد مورد قبول است. به دلیل این که سطح معناداری در ضریب همبستگی کمتر از پنج درصد است، لذا رابطه مستقیم و معناداری بین دو متغیر عوامل امنیتی و کاهش ورود گروه های تروریستی در نقاط مرزی ایران وجود دارد و در نتیجه فرض H_0 رد شده و فرض H_1 مورد تأیید است.

نتیجه گیری

مهار تروریسم به سبب عدم شناخت دقیق ماهیت آن و عدم توفیق جامعه بین المللی از ارائه تعریفی جامع و شفاف و مورد باور همگان، دشوار می نماید. تروریسم پدیده جدیدی نیست. تاریخ مشحون از اقدامات تروریستی است؛ اقداماتی که حیات انسان های بی گناه بی شماری را سلب نموده، بسیاری از افراد بشر را از حقوق و آزادی های اساسی محروم ساخته، روابط دوستانه فی ما بین دولت ها را در معرض خطر قرار داده و تمامیت ارضی و امنیت دولت ها را به مخاطره افکنده است. امروزه پدید تروریسم به یکی از مهم ترین دغدغه های امنیتی ملت ها و دولت ها در سراسر جهان تبدیل شده است. رواج پدیده تروریسم منحصر به منطقه و یا دولت های خاصی نیست، بلکه از کشورهای کوچک، کمتر توسعه یافته تا بزرگترین قدرت های دنیا به نحوی با این معضل امنیتی مواجه هستند. همگام با اوج گیری فعالیت های تروریستی، تمهیدات بین المللی نیز برای مقابله با آن افزایش یافت، اما به رغم تمام قوانین و تمهیدات بین المللی برای مقابله با آن، جامعه بین الملل هنوز نتوانسته با این پدیده به طور جامع و مانع برخورد کند و جهان را از لوٹ وجود تروریست هایی که خون هزاران انسان بی گناه را هدر می دهند، پاک نماید. به طور تقریبی می توان گفت از زمان شکل گیری جامعه بین الملل و درک لزوم مقابله با تروریسم، کشورها و جامعه بین الملل سه راهبرد را

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در روند مبارزه با تروریسم در پیش گرفته اند که هر یک از این سه راهبرد موفقیت هایی را در پیش داشته است، اما هیچ کدام قادر مقابل ریشه ای با پدیده تروریسم نبوده است و در بلندمدت نتوانسته از دست زدن به اقدامات تروریستی جلوگیری کند. بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر، یعنی ۲۸ سپتامبر ۲۰۰۱ شورای امنیت قطعنامه ای را تصویب کرد که این قطعنامه (۱۳۷۳)، در بند ۶ تمامی دولت ها را موظف کرده که سالانه گزارشی را در خصوص اقدامات خود در راستای مقابله با تروریسم را به کمیته مبارزه با تروریسم (CTC) یا (Counter-Terrorism Committee) شورای امنیت سازمان ملل متحد، ارائه نموده و اگر هر کشوری از این اصل پیروی نکند در مجامع بین المللی باید پاسخگو باشد و این به معنی داشتن بار حقوقی این قطعنامه برای کشورهای جهان است؛ لذا دولت جمهوری اسلامی ایران نیز به این قطعنامه پیوسته و آن را امضاء نموده و تاکنون (طبق یافته های نگارنده) شش گزارش (البته لازم به ذکر است که گزارش ششم جمهوری اسلامی ایران به دلایل خاصی از جمله محرمانه بودن، فعلا به اطلاع عموم نرسیده و فقط پنج گزارش قبلی قابل دسترسی می باشد) را در سال های مختلف به این کمیته ارسال نموده و در آن گزارش اقدامات خود را در قالب پاسخ به سؤال های آن، ارائه نموده است. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف غیر نرمال بودن داده های پژوهش را نشان داد بنابراین از آزمون ناپارامتریک اسپیرمن جهت بررسی فرضیه های پژوهش استفاده شده است. نتایج آزمون اسپیرمن نشان داد که همبستگی بین دو متغیر عوامل سیاسی و جلوگیری از ورود گروه تروریستی داعش در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/871$ و $sig=0.001$ تایید شده و با سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. همچنین بین دو متغیر عوامل اقتصادی و جلوگیری از ورود گروه تروریستی داعش در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/799$ و $sig=0.003$ تایید شده و با سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است و بین دو متغیر عوامل اجتماعی - فرهنگی و جلوگیری از ورود گروه تروریستی داعش در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/634$ و $sig=0.000$ تایید شده و با سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. که رابطه همبستگی بین دو عوامل امنیتی و جلوگیری از ورود گروه تروریستی داعش در نقاط مرزی ایران با ضریب $0/899$ و $sig=0.000$ تایید شده و با سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است.

منابع

- 1- افتخاری، اصغر، شبستانی، علی، راهبرد جمهوری اسلامی ایران در مقابله با تروریسم، شماره ۱۳۹۱،
- 2- امیری، سروش، زرگر، علیرضا، علاقه مند، علی، نقش پلیس های تخصصی در مقابله با تروریسم (با تأکید بر نظریه ها)، فصلنامه علمی - ترویجی مطالعات بین المللی پلیس، سال هشتم، شماره ۳۵، ۱۳۹۷
- 3- پور موسوی، سید موسی، رهنماقره خاننگلو، جهانبخش، میرزا زاده کوهشاهی، مهدی، فعالیتهای تروریستی پژاک و امنیت جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه آفاق امنیت، سال ۳، شماره ۹، ۱۳۸۹
- 4- حسینی، محمدرضا، مکانیزم مقابله با منابع مالی گروههای تروریستی در پرتو اسناد حقوق بین الملل (مطالعه موردی: داعش)، فصلنامه علمی مطالعات بین رشته ای دانش راهبردی، دوره ۸، شماره ۳۲، ۱۳۹۷
- 5- حکیم زاده خوئی، پیمان، عبدالمهدی، محسن، اقدامات بین المللی در پیشگیری و مقابله کیفی با تروریسم دریایی، نشریه علمی پژوهش های جزا و جرم شناسی، دوره ۵، شماره ۱۰، ۱۳۹۶
- 6- ذوافقاری، مهدی، عمرانی، ابوذر، (۱۳۹۶)، تأثیر ظهور داعش بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهش های سیاسی جهان اسلام، سال هفتم، شماره دوم، ۱۳۹۶

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

- 7- رضائی، علیرضا، حشمتی، امیر، نفوتروریسم با تأکید بر تروریسم مذهبی، فصلنامه جبل المتین، سال 5، شماره چهاردهم، 1395
- 8- زارعی، غلامرضا، جباری، پرویز، فرجادی، خدیجه، نقش و عملکرد گروه های تکفیری تروریستی بر امنیت ج.ا.ایران و راهکارهای مقابله با آن، چهارمین همایش سراسری علوم و مهندسی دفاعی در سپاه، 1394
- 9- زرقانی، سیدهادی، اعظمی، هادی، تحلیل ملاحظات دفاعی - امنیتی در آمایش کلانشهر مشهد با تأکید بر تهدیدات تروریستی، مجله جغرافیا و توسعه ی ناحیه ای، شماره 14، 1389
- 10- شاه محمدی، محمد، پور منافی، ابوالفضل، تروریسم و اقدامات قانونی برای مهار آن، فصلنامه علمی- ترویجی مطالعات بین المللی پلیس، سال 6، شماره 26، 1395
- 11- صبوری پور، مهدی، علی پور، شیما، پیشگیری از تروریسم از طریق مبارزه با تأمین منابع مالی، فصلنامه دیدگاه های حقوق قضایی، دوره 24، شماره 84، 1397
- 12- علی پور، عباس، حیدری، جهانگیر، فعلی، امین، عوامل درونی و بیرونی مؤثر بر گسترش جریان های تکفیری در جنوب غرب آسیا، فصلنامه علمی- پژوهشی آفاق امنیت / سال هفتم / شماره بیست و سوم، 1393
- 13- فیرحی، داود، ظهیری، تروریسم، تعریف، تاریخچه و رهیافت های موجود در تحلیل پدیده تروریسم، فصلنامه سیاست، دوره 38، شماره 3، 1387
- 14- قنبری، محمد، بیات، بهرام، محیط شناسی تهدیدهای تروریستی در سطح جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی (علمی - پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی)، سال 14، شماره 46، 1398
- 15- کوشا، سهیلا، پیشگیری و مقابله با حملات تروریستی «داعش» در حقوق بین الملل، مطالعات حقوق عمومی، دوره 48، شماره 4، 1397

منابع لاتین

- 16-Awan, Akil. N. (2015). Religion, Youth and the Effect of ISIS Narrative on Radicalization in the West, in "From the Desert to World Cities, The new Terrorism". Konrad-Adenauer- Stiftung.
- 17-Chernov Hwang, Julie, (2018), Pathways into Terrorism: Understanding Entry into and Support for Terrorism in Asia, Terrorism and Political Violence , Volume 30, Issue 6 .
- 18-Sandler, Todd, (2015), Terrorism and counterterrorism: an overview, Oxford Economic Papers, Volume 67, Issue 1,, Pages 1-20.